

เทศน์เช้า วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฟังธรรมะเนาะ ธรรมะเป็นสังฆธรรม สังฆธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าริ่อกันขึ้นมา วางธรรมวินัยนี้ไว้ วางธรรมวินัยนี้ไว้ให้เข้าพรรษา ให้เข้าพรรษา เราเข้าพรรษา ไครงดเหล้า งดบุหรี่ งดต่างๆ เขากิ่งคของเขาไป ถ้างคของเขาไป เขามีกำลังใจของเขา ให้กำลังใจของเขามาเสริม แต่ถ้าทำด้วยตัวเองทำไม่ไหว แต่ถ้ามีพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ มีรัตนตรัยเป็นแก้วสารพัดนึก ไครจะนึกสิ่งใด ทำสิ่งใด ถ้าวันเข้าพรรษา คนจะตั้งกติกากับตัวเองว่าตัวเองจะทำสิ่งใดดีขึ้น ทำอย่างไรให้เป็นประโยชน์กับตนเองมากขึ้น ทำประโยชน์กับตนเอง เห็นไหม

คูสิ เวลาร้านอาหารเขาทำอาหารขายนะ เขาบอกว่าเขาทำอาหารขาย เขาทำเหมือนกับเขากินของเขาเอง ถ้าเขากินของเขาเอง เขาต้องเลือกของเขาที่สิ่งที่ไม่มีการพิษ สิ่งที่เป็นประโยชน์กับร่างกาย เขาทำอาหารเพื่อกินเอง ทำอาหารเพื่อขายให้ประชาชน เขาทำมาตรฐานเดียวกัน

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สังฆธรรมอันนั้น ถ้าสังฆธรรมอันนั้นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้สิ่งใดพูดสิ่งนั้น พูดสิ่งใดทำอย่างนั้น ทำอย่างนั้น สังฆธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา สิ้นสุดแห่งทุกข์ไป สิ้นสุดแห่งทุกข์ไป บรรณนามารือสัตว์ขันธ์ คนที่มีอำนาจวาสนาก็พยายามปฏิบัติ พยายามชวนชวนให้พ้นจากทุกข์ไป

คนที่ไม่มีอำนาจวาสนา อำนาจวาสนาของเรามาจากไหน มาจากการกระทำของเรา เข้าพรรษา เราทำสิ่งใดของเราขึ้นมา เราพัฒนาให้จิตใจเราดีขึ้นๆ นี่ไง อำนาจวาสนา ถ้าอำนาจวาสนา ทำสิ่งใดมันพูดภาษาเดียวกัน ใจ พูดสิ่งใดก็มีความเข้าใจได้

นี่เวลาพูดสิ่งใดมา เราไม่เข้าใจๆ ไม่เข้าใจเพราะอะไร เพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพราะความไม่รู้ของเราในหัวใจของเรา มีอำนาจวาสนาๆ ขึ้นมา มันจะฟังธรรมๆ ฟังแล้วมันซาบซึ้งนะ

อนาถบิณฑิกเศรษฐีไปเยี่ยมญาติ เห็นเขาทำอาหารกัน เพราะเขานิมนต์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามานั้น อนาถบิณฑิกเศรษฐีถามว่านี่ทำอะไรกัน

ยังไม่รู้หรือว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว พุทธะนะ

อนาถบิณฑิกเศรษฐีได้ยินคำนี้คำเดียว คำว่า “พุทธะ” นอนไม่หลับเลย นอนไม่ได้เลย คีน นั่นนอนไม่ได้เลย เคนจกรม พยายามรอให้สว่าง จะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี้ เขาสร้างของเขาไว้ๆ เขาฟังคำเดียวมันกระตุ้นหัวใจของเขามากเลย กระตุ้นหัวใจของเขามากจน เขาต้องไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อนที่จะมาบ้านญาติ สุดท้ายแล้วก็นิมนต์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลับไป ไปสร้างวัดสร้างวาขึ้นมา นั่นเขาสร้างของเขาขึ้นมา เขาสร้างของเขา เขามีอำนาจวาสนาของเขา ถ้าเขามีอำนาจวาสนาของเขา ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฟังแล้วมันสะเทือนใจๆ ใจ เห็นไหม พุคอย่างไรทำอย่างนั้น เรามีสิ่งใด เรามีความเข้าใจอย่างไร เราพูดได้มากน้อยขนาดไหน มันออกมาจากใจดวงนั้น ถ้าออกมาจากใจดวงนั้น แต่ใจของเรา จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่งใจ ใจของเรายังขวนขวายอยู่ ยังประพฤติปฏิบัติอยู่ ยังมีการกระทำอยู่ เราพยายามทำของเราๆ

วันเข้าพรรษา พอเข้าพรรษาแล้วเขาจะขวนขวาย ออกพรรษาแล้วจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำแล้วจะได้มรรคได้ผลมากน้อยขนาดไหน ทำแล้วจะมีคุณสมบัติขึ้นมา ในหัวใจมากน้อยได้ขนาดไหน ทำแล้วมันจะเป็นประโยชน์กับเราไหม นี่เส้นทางแห่งความดี ความดีในหัวใจของเราใจ ความดีของเราดีตลอด ดีตั้งแต่เริ่มต้น ดีตั้งแต่ท่ามกลาง ดีตั้งแต่ที่สุด ความดีของเราๆ เราจะชนะสิ่งต่างๆ ได้ด้วยปัญญาของเรา ความดีๆ ความดีเป็นกุศล แต่กุศลก็ฝึกฝนของเราให้มันมีความดีของเรา ความดี ความดีเริ่มต้น ความดีท่ามกลาง ความดีที่สุด

แล้วความดีของเรา ความดีก็เพื่อความดีของเราใจ ความดีของเราไม่ต้องให้ใครมายกย่อง ให้ใครมาสรรเสริญ ให้ใครมายอมรับ ให้อภัยยอมรับนั้นมันเป็นการประชาสัมพันธ์ เป็นเรื่องทางโลก ทางโลกเขา การตลาดเขา เขาต้องทำของเขา เขาทำของเขาเพื่อโลกใจ เพราะเขาเป็นธุรกิจของเขาใจ เขาจะให้คนเชื่อถือเขาใจ

แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือสัตว์บนสัตว์ หรือใคร ก็หรือสัตว์ดวงนั้น ใจ หรือสัตว์ในหัวใจดวงนั้นใจ ถ้าสัตว์ในหัวใจดวงนั้นคือสัตว์ในหัวใจของเราใจ ถ้าสัตว์ในหัวใจของเรา ความดีต้องประกาศให้ใคร ความดีของเรา เรารู้ของเราเองว่าทำดี ปัจจัยตั้ง

สันติภูจิโก เรารู้ว่ามันดีหรือชั่ว แล้วมันทำไปแล้วมันจริงหรือไม่จริง ถ้าทำไปแล้วมันไม่จริง มันไม่จริงมันก็เกิดความสงสัยขึ้นมาใจ

แต่ถ้าเป็นความจริงๆ เวลาเป็นความจริงๆ ขึ้นมา ความจริงเกิดจากมรรคเกิดจากผลขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลามันข้ามพ้นทั้งดีและชั่วไปไง ความดีๆ ความดีของเรา เราว่าเป็นความดีของเราๆ เวลาถึงที่สุดแล้วมันลบล้างไปหมดเลย มันข้ามพ้นไปเลย ความดีก็ไม่มีเหลือตกอยู่ในใจเลย มันเป็นอกุศลกรรม มันเป็นสังกรรม เป็นความจริง ไม่ใช่ดีและชั่ว ข้ามพ้นไปเลย ถ้าข้ามพ้น ข้ามพ้นอย่างนี้ได้อย่างไร

ถ้าข้ามพ้นอย่างนี้ได้ การฝึกฝนของเราๆ การฝึกฝนนี้มันเกิดจากหัวใจของเราละ หัวใจของเราเข้มแข็ง หัวใจเรามีสติปัญญาของเรา มันเลือก มันแยกมันแยะ มันคัดแยกของมัน อะไรดี อะไรชั่ว มันรู้ของมันได้ มันรู้ของมันได้เวลาทำไปแล้วไง เวลาทำไปแล้ว สิ่งใดที่เรายึดมันถือมันไว้แล้วมันไม่ใช่ๆ ปล่อยวางไปๆ เกิดทวิภูมิตะ ทำของเรามาเยอะแล้ว รู้ว่าสิ่งใดมันดีงามขนาดไหนก็ไม่ยอมทิ้งของตน ความดีก็ทำมาเยอะแล้วไง กลัวขาดทุนๆ กลัวขาดทุนใจ นี่ใจ มันติดใจ ติดดีและชั่วใจ

แต่ถ้ามันละมันทิ้งมันไป มันทิ้งมันไป สิ่งใดมันจะดีขึ้นมา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าเวลาเราข้ามเรือข้ามแพไปแล้ว เราจะขึ้นจากฝั่ง เราต้องทิ้งเรือทิ้งแพของเราไปไง เราจะยึดแพของเรา ยึดเรือของเราโดยที่เราจะขึ้นฝั่งได้อย่างไร มันเป็นไปไม่ได้หรอก ถ้ามันเป็นไปไม่ได้มันต้องทิ้งเรือทิ้งแพไว้ที่แม่น้ำนั้น เราจะขึ้นฝั่งของเราไป นี่ใจ ความดีๆ เราทำของเรา เราทำของเรา ไม่ต้องยึดติดของมัน ทำความดีเพื่อความดีก็จบใจ ถ้าทำความดีเพื่อความดี ทุกคนบอกทำดีแล้วไม่ได้ดี

เราดีของเรา ทำของเรา ถ้าทำของเราแล้วมันจบสิ้นในใจของเราละ ตินินนิทานมันเรื่องโลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ ตินินนิทานมันมีของมันมาอยู่อย่างนั้น ถ้าตินินนิทานมีอยู่อย่างนั้นในสังคัมใจ ถ้าสังคัมชักนำไป ถ้าเราไม่มีจุดยืนของเรา เราก็ไปตามสังคัมนั้นใจ มีกระแส มีความเชื่อถือกันอย่างนั้น เชื่อถือ มันมีเหตุมีผลหรือไม่ ถ้ามันไม่มีเหตุมีผล เราจะเชื่อเขาไปได้อย่างไร ถ้าเราไม่เชื่อถือของเรา เราพิสูจน์ เราตรวจสอบแล้วใจ

เราตรวจสอบ เราตรวจสอบในใจเรานี้แหละ คำสอนของเขา กาลามสูตร เขาสอนอย่างไร ทำอย่างไร เราฝึกหัด เราตรวจสอบ ถ้ามันเป็นไปไม่ได้ก็คือเป็นไปไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้ มัน

เป็นไปไม่ได้ แต่เวลาที่บารมีเราอ่อนแอ เราทำสมาธิก็ทำไม่ได้ ทำของเราขาดตกบกพร่องไปตลอด เราใช้ปัญญาของเราก็ก็นำปัญญาของเราไม่ก้าวเดินๆ ไม่ก้าวเดินแสดงว่ามันไม่มีอะไรใหม่ คำว่า “อ่อนแอๆ” เราปฏิบัติไม่ถึงใจ เราปฏิบัติไม่ถึง เราก็ขวนขวายของเรา เราทำของเราขึ้นมา ถ้ามันสะสม สะสมที่ไหน สะสมที่มันไม่ถึงนี่แหละ เพราะมันไม่ถึงมันก็ต้องภาวนาใช้ใหม่ เพราะมันไม่ถึงใช้ใหม่ เราต้องสร้างปัญญาของเราใช้ใหม่ แล้วปัญญามันเกิดมาจากไหนละ ปัญญามันจากไหน

คนที่เข้าใจผิด เวลาทำสมาธิแล้วนะ จิตสงบแล้วมันจะรู้มันจะเห็นของมันไปเอง รอปัญญามันจะผุดขึ้นมา มันจะมาจากไหน นี่ไง คิดสมาธิๆ เวลาคิดสมาธิ พอเป็นสมาธิแล้วนะ รอให้ปัญญามันวิ่งมา ให้กิเลสมันวิ่งมาชนกับสมาธิของเรา ให้กิเลสมันวิ่งมาชนกับสมาธิ ปัญญาของเรา มันไม่มีหรอก มันไม่มีเพราะอะไร เวลาที่มันมีมันเป็นเหมือนเป็นกระแส ดูกระแสสิ คุณสิ เวลาคลื่นความร้อน เวลาฝนตกแดดออกมันเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของมัน

นี่ก็เหมือนกัน จิตใจที่มันเปลี่ยนแปลงของมันไป เวลามันลงสู่สมาธิมีกำลังของมัน มันมีสิ่งต่างๆ มันเป็นสมาธิ สมาธิก็คือสมาธิ มันมีขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ สมาธิยังมีหยาบ มีกลาง มีละเอียดของมัน สมาธิมันกว้างขวางจนเป็นอินไตโย อินไตโย ฌานเป็นอินไตโย อันหนึ่งในอินไตโย ๔ อินไตโย ๔ อย่าคิด คิดไม่มีวันจบสิ้นหรอก อินไตโย ๔ มันก็เจริญแล้ว เสื่อม เสื่อมแล้วเจริญอยู่อย่างนั้นนะ ไอ้เราก้ไปตื่นตื่นอยู่กับมันอย่างนั้นนะ แล้วไม่ขุคคู้หา กิเลส

การขุคคู้หา กิเลสคือมรรค ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มันมหัศจรรย์ มหัศจรรย์ตรงนี้

ฤทธิชีไพรของเขา เขาทำมาแล้ว ที่เขาทำกันอยู่นี้ ที่บูชาไฟต่างๆ เฟงกสิณกันอยู่นั้นนะ มันก็ทำสมาธิอยู่อย่างนั้นนะ มันก็วนอยู่นั้นนะ มันวนกลับมาที่เก่าไง มันเจริญไปแล้วมันก็เสื่อม ใจ มันวนอยู่อย่างนั้นนะ เดี่ยวดีเดี๋ยวชั่ว เดี่ยวดีเดี๋ยวชั่ว พอมันดีขึ้นมาก็ตื่นตื่น เวลามันเสื่อม ขึ้นมาก็พยายามฝึกฝนขึ้นไปอีก มันก็วนอยู่อย่างนั้นนะ

แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จิตสงบแล้วเห็นอาการของจิต เห็นอาการของจิต เห็นกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เห็นสิ่งที่มันครอบงำจิตอยู่นั้นนะ ถ้าเห็นมันครอบงำจิต เห็นอย่างไรละ

การเห็น ถ้ามันเห็น ทุกคนเห็นได้เหมือนกันหมดเลยหรือ ทุกคนจะเห็นอย่างนั้นใช่ไหม
ถ้าเห็นอย่างนั้น ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าจิตของคนเหมือนบัว ๔ เหล่า บัว
๔ เหล่า คนอำนาจวาสนามันแตกต่างกันมา ถ้าแตกต่างกันมา คุณก็จะพิจารณา มันจะขุดค้ำหา
อย่างไร

การขุดค้ำหากิเลส จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง
พระพุทธศาสนาสอนสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริงๆ เราก็บอกว่าสติปัญญา ๔ ตามความเป็น
จริงๆ ไง

ร้านอาหาร เวลาเขาบอกว่าเขาจะกินอย่างไร เขาจะทำอย่างนั้นให้กับลูกค้า ใ้ฉันก็
เหมือนกัน ร้านอาหาร เรากินอย่างหนึ่ง เราขายให้ลูกค้าอย่างหนึ่ง เราจะเอากำไร เราจะเอา
เยอะๆ นี่ไง จิตเห็นอาการของจิตๆ เห็นอย่างไร สติปัญญา ๔ ก็จะกำไรเยอะๆ ไง สติปัญญา ๔
นะ สติปัญญา ๔ ให้เขาทำกันๆ ตัวเองกินอะไร เราขายอาหาร เราขายอาหารอย่างไร เราก็กิน
อย่างนั้น ใ้ฉันสติปัญญา ๔ ขายให้เขา แล้วตัวเองกินอะไร แล้วกินอย่างไร ตอบมา

นี่พูดถึงสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริงๆ ไง แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เวลาจิตสงบ
แล้ว จิตสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ขุดค้ำหา มัน ขุดค้ำหา มัน ถ้ามีอำนาจวาสนา มันจะเห็นของมัน
ถ้าเห็นของมัน เวลาจิตสงบแล้วเห็นกาย มันสะท้อนหัวใจมาก ถ้าจิตสงบแล้วไม่เห็น รำพึงไป
ถ้าจิตสงบแล้ว ถ้าเรายังหาไม่ได้ ฝึกหัด ฝึกหัดค้นคว้า ฝึกหัดใช้ปัญญา ฝึกหัดใช้ปัญญา มันจะขุด
มันจะค้ำไป เพราะว่าบัว ๔ เหล่า จิตของคนมีวุฒิภาวะไม่เหมือนกัน จิตของคนมีอำนาจวาสนา
ไม่เหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา อนาคตังสญาณ รู้แจ้งตลอดใน
กามภพ รูปภพ อรูปภพ รู้ไปหมด ถ้ารู้ไปหมด แล้วจิตของคนมันไม่เท่ากัน จิตนิสัยแตกต่างกัน
ทำอย่างไรให้มันรู้มันเห็นไ้

แต่ในหลักการ ในอริยสัจ มันก็สติปัญญา ๔ นั่นแหละ ตามความเป็นจริงๆ ถ้าตามความ
เป็นจริงมันก็จริงจริงๆ ไง เรากินอย่างไร เราจะขายอย่างนั้น ที่บ้าน อาหารเรากินกันอย่างไร
ลูกค้าเราก็จะขายอย่างนั้น พูดอย่างไรทำอย่างนั้น ทำอย่างไรพูดอย่างนั้น ถ้ามันเป็นความจริง

ใ้ฉันสติปัญญา ๔ สติปัญญา ๔ เวลาพูด พูดธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า แต่ตัวเองไม่มีหลักการไ้ ถ้าไม่มีหลักการ นี่ไง ถ้ามันข้ามพ้นทั้งดีและชั่ว ความดี ความดีก็
คิด มันเป็นความดีไ้ ก็ปฏิบัติแล้วมันว่างๆ มันสบายๆ ทุกคนก็ปฏิบัติแล้วเป็นคนดีหมดเลย

คนดีก็อยู่ในดีนี้ไง ทิฏฐิमानะในความดีนี้ไง นี่ไง คนดีถึงทะเลาะกันนี้ไง แล้วทะเลาะกันสติปัญญา ๔ จริง สติปัญญา ๔ ปЛОมของใครของมันอยู่นี้ไง แต่ครูบาอาจารย์ของเราไม่ว่าอย่างนั้น อำนาจวาสนาของเขา บารมีของเขา วุฒิภาวะเขาอ่อนด้อยอย่างนั้น เขามีความรู้ความเห็นอย่างนั้น แล้วเขาเชื่อของเขาไปอย่างนั้น ถ้าเราแก้ไข ถ้าเราชักจูงได้ เราก็อำนาจ ถ้าชักจูงไม่ได้ มันก็กรรมของสัตว์ เขาไม่ได้สร้างมาเพราะชาตินี้ เขาไม่ได้เชื่อเพราะชาตินี้ เพราะเขาต้องมีพื้นฐานของเขามา เขาเห็นสิ่งนั้นเขาถึงชอบอย่างนั้น ถ้าเขาชอบอย่างนั้นขึ้นไปแล้ว

ทีนี้ครูบาอาจารย์ที่ท่านมีอำนาจวาสนา ท่านก็ใช้ปัญญาของท่านพิจารณาของท่าน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านพูดนะ การประหารขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือการไม่พูดด้วย คือมันคือ คือจนเอาไม่ได้ นี่ไง เอาไม่ได้ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วมันมหัศจรรย์ มันลึกลับซับซ้อนมหาศาล “จะสอนใครได้หนอ” จะสอนใครไม่ได้เลย ไม่มีใครจะรู้เรื่องอย่างนี้ได้เลย จนทอศุระนะ จนทอศุระ จนพรหมมานิมิตต์ จนท่านสร้างอำนาจวาสนามาเป็นพระพุทธเจ้า ท่านสร้างอำนาจวาสนามาเพื่อจะปรารณามารือสัตว์ชนสัตว์ คือเป็นหัวหน้าเพื่อจะกอบกู้ กอบกู้สัตว์โลก ท่านปรารณามาอย่างนั้น ท่านสร้างอย่างนั้น ด้วยอำนาจวาสนาที่ท่านสร้างมาอย่างนั้น มันก็ต้องเป็นไปอย่างนั้น แต่มันลึกลับซับซ้อนจนท่านทอศุระ การทอศุระมันลึกลับซึ่งขนาดไหน

แล้วบอกว่าหุม หนา กา ไก่ก็ทำได้ สติปัญญา ๔ คิดเอา นึกเอา ว่าเอานั่นนะ นั่นล่ะจะขายให้เขา แต่เวลาตัวเองมันมีอยู่จริงหรือเปล่า ถ้ามันมีอยู่จริง เราต้องซุกคู้ เราทำความสงบของใจของเราเข้ามา

เรามาวัดมาวามาสร้างคุณงามความดีของเรา สร้างคุณงามความดีของเราให้จิตใจมันเปิดกว้าง เปิดกว้างด้วยเหตุและผล ไม่ใช่เปิดกว้างกระแสโลกหรือกระแสโลก เรามาที่สงบสงัดเราตัดมันอยู่แล้ว แต่เราเปิดกว้างกับหัวใจของเราไง ไม่ใช่ให้มีที่หลบที่ซ่อนของกิเลสที่มันจะซ่อนอยู่ในใจของเราได้ไง เราเปิดหัวใจเรากว้าง แล้วเราพยายามทำความสะอาดในใจของเรา ใช้กรรมฐาน ๔๐ ห้อง การทำความสงบ ๔๐ วิธีการ ให้มันสงบระงับเข้ามา

ถ้ามันสงบระงับเข้ามา คือ สมภาณี ปัญญา ถ้าปัญญามันจะเกิด ซุกคู้หามัน ถ้ามันยังไม่เจอขึ้นมาก็พยายามฝึกฝนขึ้นมา แยกแยะขึ้นมา ฝึกหัดใช้ปัญญาขึ้นมา ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา เวลาคนที่

ฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้ามันไปรู้ไปเห็นของมัน นี่ความลึกซึ้งของมัน หลวงตาใช้คำว่า “วิปัสสนาอ่อนๆ” เราฝึกหัดวิปัสสนาของเราไง ถ้าเราไม่ฝึกไม่หัด มันจะโตขึ้นมาได้อย่างไร

ถ้ามันฝึกหัดวิปัสสนาอ่อนๆ คือไปรู้มันก็มีหัตถ์จรแล้ว นั่นละวิปัสสนาอ่อนๆ เท่านั้น ปัญญามันเริ่มก้าวเดินเท่านั้น ถ้ามันก้าวเดินขึ้นมา มันสรุปรอบหนึ่งก็อู้ๆ อู้ก็ตั้งสติไว้ ตั้งสติไว้เพราะมีสติ มหาสติ ปัญญา มหาปัญญาข้างหน้านั้น

ฝึกหัดใจของคน ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าลึกซึ้งนักๆ แต่เวลาเราพูดกันพูดเป็นวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ใครก็รู้ได้ สิทธิเสรีภาพ ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเสมอกัน เสมอกันด้วยหัวใจ เสมอกันด้วยทุกข์ แตกต่างกันด้วยอำนาจวาสนาบารมี ต่างกันด้วยวิธีการ ต่างกันด้วยการกระทำ ต่างกันมหาศาล ต่างกันมหาศาลเพราะมันเป็นไปไม่ได้ที่มันจะรู้เหมือนกัน มันเป็นไปไม่ได้ ทุกคนทำดีทำชั่วมาแตกต่างกัน จะขนาดไหนก็แตกต่างกัน จะไม่เท่ากัน ถ้าไม่เท่ากันแล้ว ถ้ามันเป็นจริงก็เป็นจริงในใจอันนั้น มันเป็นสัจจะ เป็นอริยสัจจะ

สัจจะในหัวใจถ้ามันเป็นจริงในใจขึ้นมา ธรรมในใจของเราอันนั้นขึ้นมา ถ้ามันขึ้นมาแล้วมันเป็นความจริงขึ้นมา ถ้ามันเป็นจริง เราต้องการอย่างนี้ละ ที่เรามาวัดมาวากัน เราต้องการความจริง เรามาวัดมาวากัน เราฝึกหัดปฏิบัติของเราละ มันจะทุกข์มันจะยากขนาดไหน สาธุ ขอมรับ ขอมรับเพราะอะไร ขอมรับเพราะเราทำมาเองไง ถ้ามันดีมันก็ต้องสงบแล้ว

ทุกคนก็ปรารถนาความดีใช่ไหม ทุกคนก็ต้องการความดีใช่ไหม ทำไมเราหิบบังคับไม่ได้ ละ ทำไมเราหิบบังคับไม่ได้ เหมือนกับอากาศ ทำไมเราหิบบังคับไม่ได้ สัจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม มันต้องเกิดขึ้นมาจากใจของเราสิ มันต้องเป็นจริงขึ้นมาสิ ถ้าเป็นจริงขึ้นมา ตรวจสอบๆ อย่างนี้ มันไม่พลาดโอกาส

จะเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะนะ จะต้องตายชาตินี้ไปอีกชาติหนึ่ง แล้วจะไปปฏิบัติเอาชาติหน้าใช่ไหม จะต้องตายจากชาตินี้ไปแล้วก็จะไปชวนขวยเอาข้างหน้าอีกใช่ไหม

ถ้ามันเอาในปัจจุบันนี้ ทดสอบๆ มันมีเหตุมีผลอยู่แล้ว มันมีพร้อมอยู่แล้ว สัจธรรมอันนี้ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง ปรารถนามารือสัตว์ชั้นสัตว์ มันมีอยู่จริงๆ แล้ว มันมีอยู่จริง มันมีอยู่ที่ไหน อยู่ในตู้พระไตรปิฎกใช่ไหม อยู่ในคอมพิวเตอร์ใช่ไหม อยู่ในที่ไหน มันอยู่ที่กลางหัวอกนี้ แล้วกลางหัวอก เราเทียบเคียงกับใคร กลางหัวอกเรา คุณสิ หลวงตาท่านก็

เทียบเคียงกับหลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์เราท่านเทียบเคียงกับอาจารย์ของท่าน เพราะอาจารย์ของท่านปฏิบัติมาแล้ว เวลาเรามีเหตุมีผลขึ้นมา เราเทียบเคียง เทียบเคียงขึ้นไป มันเป็นเรื่องๆ ในใจของเราอยู่แล้ว

เวลาหลวงตาท่านพิจารณาของท่าน เวลามันขาด มันขาดในหัวใจ มันจบสิ้นแล้ว เวลาขึ้นไปกราบเรียนหลวงปู่มั่น แล้วพอรายงานจบ ท่านหมอบฟังว่าหลวงปู่มั่นท่านจะว่าอย่างไร

“เออ! มันต้องอย่างนี้สิ” ท่านไม่ได้คัดค้านอะไรเลย แล้วท่านก็ไม่ได้ส่งเสริมอะไรเลย เพราะมันเป็นปัจจัยจัดตั้ง มันเป็นสันตภิสุทธิโก มันเป็นจากดวงใจของเรา เราเป็นคนกระทำไง นี่ไง พระสารีบุตรไม่เชื่อบุคคลสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่เชื่อบุคคลสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเชื่อใจอันนี้ไง

เราทำๆ เราทำอย่างนี้ ที่ว่าเทียบเคียงครูบาอาจารย์ เทียบเคียงครูบาอาจารย์เพราะมีครูบาอาจารย์คอยเทียบเคียง มีครูบาอาจารย์ไม่ให้เราหลงทางไง ไม่ให้เราเข้าข้างตัวเองไง แต่จริงๆ แล้วมันก็เป็นการกระทำของเราแหละ ถ้าเป็นการกระทำของเรา ถ้ากิเลสอวิชชาของเรา เราก็ต้องเข้าข้างตัวเองเป็นธรรมดา มีครูบาอาจารย์อยู่แล้ว เราจะปล่อยไว้ทำไม มีครูบาอาจารย์อยู่แล้วเราเทียบเคียงได้ เราสนทนาธรรมกันได้เพื่อประโยชน์กับเรา จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่งนะ นี่พูดถึงว่าเรามาวัดมาวากันเพื่อเหตุนี้

จะทุกข์จะยาก ทุกข์ยากจากภายนอก แต่หัวใจมันทุกข์ยากแล้วไม่มีใครช่วยเหลือมัน เวลาจะช่วยเหลือมันก็หัวใจเรานี่ช่วยเหลือตัวเอง เช่น มาทำทาน เจตนาเราเอง หัวใจมันมีเจตนา มีความต้องการเอง ถ้าจะช่วย มันก็ต้องใจเรานี่ช่วย ที่มันทำกันอยู่ก็ช่วยใจเรานี่แหละ ไม่มีใครช่วยได้หรอก ข้างนอกมันมีแค่ปโลบประโลมกันเท่านั้นนะ ด้วยจิตนิสัยของเรา เรามีอำนาจวาสนา เราทำของเราเพื่อประโยชน์กับเรา ตั้งใจอย่างนี้ ตั้งใจอย่างนี้ ถ้ามีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา มันจะเห็นคุณค่าของชีวิตนี้

ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด แล้วเมื่อไหร่มันจะพลัดพราก ก่อนที่จะพลัดพราก เราจะสะสมสมบัติของเรา เราจะทำคุณงามความดีของเราเพื่อใจดวงนี้ เอวัง